

отношению к последующему. Государственная регистрация зависит от того какого вида земельный участок выступает в качестве предмета ипотечного залога («зарегистрированная земля» или «незарегистрированная земля»).

Прекращение ипотеки и по украинскому праву и ипотечного залога по английскому праву в целом схожи. Основным способом прекращения ипотеки является надлежащее исполнение обеспечиваемого обязательства (ст. 599 ГКУ), следующее основание — прощение долга (ст. 605 ГКУ), по английскому праву это основание допустимо при условии предоставления встречного удовлетворения, а по украинскому праву, если это не нарушает права третьих лиц в отношении имущества кредитора. Специфическим основанием присущим только английскому праву является выкуп заложенного имущества залогодержателем.

Необходимо отметить, что в сравнении с ипотекой в украинском праве ипотечный залог в английском праве имеет более сложное правовое регулирование, что связано, прежде всего, с более сложным институтом вещных прав в английском праве.

Список использованных источников

1. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 року // Офіційний вісник України. – 2003. – № 11.
2. Закон України «Про іпотеку» : Закон України від 5 червня 2003 р. № 898-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2003. – № 38. – Ст. 313.
3. Основные институты гражданского права зарубежных стран / Под. ред. В. В. Зеденского. – М., 1999. – 590 с.

ЗАВАЛЬНЮК С. В.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного права, кандидат юридичних наук

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ СТОСОВНО РОЗПИСКИ, ВИДАНОЇ ЗА ПОЗИКОВИМИ ЗОБОВ'ЯЗАННЯМИ

Як показує практика, договір позики доволі часто укладається у усній формі, і в таких випадках розписка є єдиним документом, який підтверджує наявність зобов'язання зобов'язаної особи повернути борг. Здавалося б з використанням такого простого майбутнього документу як розписка у позикових зобов'язаннях не можуть виникнути будь-які спірні питання, але дуже часто у суддів при винесенні рішення часто виникають різні погляди щодо них, навіть, такі, які суперечать одне одному.

Згідно ст. 1047 ЦК України, на підтвердження укладення договору позики та його умов може бути представлена розписка позичальника або інший документ, який посвідчує передання йому позикодавцем визначеної грошової суми або визначеної кількості речей [4].

В науковій літературі присвяченій українському діловому мовленню розписка визначається як письмове підтвердження певної дії, яка мала місце, — передачі й отримання документів, товарів, грошей, матеріальних цінностей. Також, вбачаються наступні обов'язкові реквізити розписки: прізвище, ім'я, по батькові та посада того, хто дає розписку; посада, прізвище, ім'я та по батькові того, кому її дають; у чому конкретно дано розписку (обов'язково слід зазначити точне найменування матеріальних цінностей, предметів); дата й підпис того, хто отримує цінності. У випадках, коли передаються суми грошей, у розписці вказують адресу, номер і серію паспорта того, хто їх одержус. Грошові суми пишуться словами, а в дужках — цифрами [5].

В більшості випадків судді розходяться в думках з приводу належності розписки у випадках, коли надання боржником розписки кредитору за договором позики не співпадає у часі з фактичною передачею коштів (це пов'язано з тим, що договір позики є реальним, тобто зобов'язання виникає з моменту передачі грошей, або інших речей визначених родовими ознаками), коли не зазначені підстави отримання коштів. Зокрема, таке часто відбувається при заміні різноманітних боргових зобов'язань позиковими зобов'язаннями — новації боргу у позикове зобов'язання.

Відповідно до ст. 604 ЦК України, зобов'язання припиняється за домовленістю сторін про заміну первісного зобов'язання новим зобов'язанням між тими ж сторонами (новація). В силу припису ст. 1053 ЦК України, за домовленістю сторін борг, що виник із договорів купівлі-продажу, найму майна або з іншої підстави, може бути замінений позиковим зобов'язанням. Заміна боргу позиковим зобов'язанням провадиться з додержанням вимог про новацію і здійснюється у формі, встановленій для договору позики (стаття 1047 ЦК України) [4].

У випадках спору, з приводу підтвердження розпискою наявності позикових зобов'язань, необхідно керуватися наступними висновками, до яких дійшли судді при винесенні окремих рішень.

Колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ 14 вересня 2011 р. у справі № 6–2517св10 виписала рішення, враховуючи, що розписка є саме підтвердженням укладення договору, а останній є укладенням з моменту передачі грошей, і що розписка сама по собі є підтвердженням передачі грошей та укладення договору позики. Зазначена в розписці дата вказує лише на день її складання, який може не співпадати з моментом передачі грошей [3].

В Постанові Судової палати у цивільних справах Верховного Суду України від 18 вересня 2013 року у справі № 6–63цс13, було встановлено, що за своєю суттю розписка про отримання в борг грошових коштів є документом, який видається боржником кредитору за договором позики, підтверджуючи як його укладення, так і умови договору, а також засвідчуючи отримання боржником від кредитора певної грошової суми або речей. Також, стверджувалось, що досліджуючи боргові розписки чи договори позики, суди повинні виявляти справжню правову природу укладеного договору, незалежно від найменування документа, і залежно від установлених результатів роботи відповідні правові висновки [1].

До подібного висновку дійшла Судова палата у цивільних справах Верховного Суду України у Постанові від 11 листопада 2015 року у справі № 6–1967цс15. Так, за своєю суттю розписка про отримання в борг грошових коштів є документом, який видається боржником кредитору за договором позики, підтверджуючи як його укладення, так і умови договору, а також засвідчуючи отримання боржником від кредитора певної грошової суми. Отже, досліджуючи боргові розписки чи договори позики, суди повинні виявляти їх справжню правову природу, незважаючи на найменування документа, і залежно від установлених результатів роботи відповідні правові висновки. Таким чином, розписка як документ, що підтверджує боргове зобов'язання, має містити умови отримання позичальником в борг грошей із зобов'язанням їх повернення та дати отримання коштів [2].

Враховуючи наведені твердження можна прийти до наступних висновків. По-перше, коли розписка підтверджує наявність позикового зобов'язання, вона може бути переданою боржником кредитору у будь-який час після передання грошей, оскільки нею підтверджується наявність боргового зобов'язання. По-друге, окрім вимог встановлених правилами українського ділового мовлення, в розписці повинні вказуватися підстави отримання предмету договору та умови договору позики. По-третє, у випадках поважі боргу у позикове зобов'язання, в розписці повинно зазначатись первісне зобов'язання.

Список використаних джерел

1. Постанова Судової палати у цивільних справах Верховного Суду України від 18 вересня 2013 року за № 6–63цс13 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/33770795>
2. Постанова Судової палати у цивільних справах Верховного Суду України від 11 листопада 2015 року за № 6–1967цс15 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/53537454>
3. Рішення Колегії суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 14 вересня 2011 р. за № 6–2517св10 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/18634312>

4. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435_15
5. Шевчук С. В. Українське ділове мовлення: Навчальний посібник. – 6-те вид., випр. і допов. – К.: Алерта, 2008. – 301 с.

КАЛІТЕНКО О. М.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного права, кандидат юридичних наук, доцент

ЦИВІЛЬНЕ (ГРОМАДЯНСЬКЕ) ПАРТНЕРСТВО ЯК СПОСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ НА СІМ'Ю

Сім'я з давніх часів є основним природним осередком зростання та розвитку людини. Людині від природи притаманна здатність створювати сімейні союзи (а не укладати шлюби) та проживати в них. Саме тому право на сім'ю є одним з визначальних особистих немайнових прав фізичної особи в законодавстві більшості країн світу. Не обходить увагою зазначене особисте немайнове право і вітчизняний законодавець. В національному законодавстві право на сім'ю закріплюється фактично двічі — в статті 291 ЦК України та в статті 4 СК України. В науці цивільного та сімейного права визначається зміст особистого немайнового права на сім'ю. До нього пропонується включати наступні складові елементи: 1) можливість створення сім'ї; 2) можливість вільного вибору форми організації свого сімейного життя; 3) можливість вибору осіб з якими утворюватиметься сім'я; 4) можливість проживати в сім'ї; 5) право на повагу до свого сімейного життя; 6) право на підтримання зв'язків із членами своєї сім'ї; 7) заборона розлучення з сім'єю, всупереч волі особи, крім випадків, встановлених в законі, тощо. [1; с. 39–45]

Однак із впливом часу і розвитком суспільства зміст право на сім'ю також постійно трансформується. Зокрема, наприклад, з'являються нові форми організації сімейного життя, які не передбачені чинним законодавством, але існують в реаліях і потребують свого законодавчого врегулювання. Однією з таких форм слід вважати цивільне (громадянське) партнерство — інституцію на яку вперше в історії безпосередньо звернув свою увагу вітчизняний законодавець.

Так з метою вдосконалення діяльності щодо утвердження та забезпечення прав і свобод людини і громадянина в Україні наказом Президента України 25 серпня 2015 року було затверджено Національну стратегію у сфері прав людини. [2] Внаслідок чого Кабінет Міністрів України 23 листопада 2015 року своїм розпорядженням затвердив План дій для реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період